

okrožne, okrajne in občinske namestovavstva, ali pri gospóskah, uredih in očitnih zavodih, ki so od njih za reči celega cesarstva, dežel, okrogov, okrajev ali občin postavljeni; ali pri uredovnih osebah, ktere jih namestujejo, sploh od vsake pôle 50 kr. (Dal. pr.)

Slovstvene stvari.

0 slovenskem naglasku ali akcentu.

Spisal Podgorski.

(Dalje.)

Ker se mi to premikanje naglaske v našem jeziku posebno važno zdi, naj malo obširneje razložim, kedar se premiče in kako.

1. V besedah od več slogov:

- ostri dolgi: korén, jesén, govór, večér, deléz, ali pa: kôren, jësen, gövor, večer, dělež;
- ostri kratki: bogät, tecì, dajtè, motika, vodà, korenjè, ali: bôgat, tèci, dájte, mòtika, vòda, korènje;
- mehki dolgi: vodê (rodilnik), gredô, ali: vòde, grêdo;
- mehki kratki: zelèn, globök (nam. zelèn, globòk), ali: zèlen, glòbok (glej II. opomba 2.).

2. Kadar stopi pred ime ali prilog kaki predlog; naj se ž njim zveže v eno besedo, ali ne:

- ostri dolgi: na móst, do mráka, za káj, nalášč, ográd, prodáj, spomládi, prigóda, poréber, ali: nâ móst, dô mráka, zâkaj, nâlašç, ôgrad, prôdaj, spômładi, prigoda, pôreber;
- ostri kratki in poostreni mehki: na tlà, za zlô, poslâl, odprëm, prevèç, navàda, zahöd, ali: nâ tla, zà zlo, pòslal, òdprem, prèveç, nâvada, zâhod.

Tako je tudi postalo: prèlaz, sôsèd, sôršica, sôdoljna (nam. sôdolina), pôdfara itd.

Predlogom enako lastnost ima tudi zanikavnica ne. Na pr.: nemóç, nemár, ne dâm, ne bóm (nam. bôdem), ali nêmoç, nêmar, nè dam, nè bom.

Tako tudi: nêcem, nôcem, nê-te (nam. ne hotê).

3. Kadar se sestavite dve besedi, zunaj predlogov. V tem primerljeji stopi naglasek ali na prednjo besedo kakor mehki, ali na zadnjo kakor ostri kratki. Na pr.: Bèlgrad, samòstrel, samòtež, Vèrhpolje, Mokrônog, samòdrug, samòtret, senòkoša, ali: samodrüg, senokôša, golorök, razogläv.

4. Tudi v celih stavkih se združite večkrat dve besedi v eno, in naglasek se ravna po istem pravilu, kakor v poprejšnem primerljeji.

Na priliko: àli, jèli, káj-li (kâli), kedáj-li (kedâli), kokôli; šè-bom, pà-bì, tìsta-vás, tà-dân, bì-bil, ko smo lušilè-bob; pa tudi: àlì, jèlì, pa-bì, ko smo lušile-bòb. Tako tudi: dobro-jùtro, dober-vèçer; ali po srbski: dobrò-jutro, dobàr-veçer.

V tem primerljeji tudi vsaka beseda lahko svoj posebni naglasek zadrži: pà-bì; tìsta vás; dóbno jùtro itd.

O p o m b a. V primerljejih pod 3. in 4. povedanih, izgubite prav za prav obe besedi svoj prvotni naglasek, in dobite potem čisto novi, ki je ali na prednji besedi mehki; ali na zadnji ostri kratki. Tako postane iz: Vèrh in pòlje = Vèrhpolje; iz sám in drüg = samòdrug ali samodrüg; iz kedáj in lì = kedâ-li; iz gòl in rôka = golorök. (Dal. prih.)

Oče naš v vseh slovanskih jezicih. *)

Staroslovenski.

Otče naš, iže jesi na nebesch, da svjatitsja imja tvoje, da pridet carstvije tvoje, da būdet volja tvoja,

jako na nebesi i na zemli; chlebъ naš nasûščnyj daždъ namъ dьnyсь, i ostavi namъ dlgy našja, jako i my ostavljajemъ dlžbьnikomъ našimъ i ne vvedi nasъ vъ napastъ, nъ izbavi ny otъ neprijazni. Aminъ.

Ruski.

Otče naš, sušcij na nebesach, da svjatitsja imja tvoje, da pridet carstvije tvoje, da budet volja tvoja i na zemle, kak na nebě, chleb naš nasuščnyj daj nam na sej děň; i prosti nam dolgi naši, kak že i my proščajem dolžnikam našim, i ne vvedi nas vo iskušeniye, no izbavi nas ot lukavago. Amin.

Ukrajinski.

Otče naš, kotrij jesi na nebi, nechaj svjatitcja imja tvoje; nechaj prijde carstvo tvoje; naj bude volja tvoja, jak na nebi, tak i na zemli. Chlib naš potribnyj daj nam sehodni, i odpusti nam naši vini, jak i mi odpuskajem vinovnikom našim, i ne vvedi nas u pokusu, no zbav nas vid lukavoho. Amin.

Bulgarski.

Otče naš, kojto si na nebesa-ta, da sja svjati ime-to tvoje, da prijde carstvo-to tvoje, da bude volja-ta tvoja, kakvo-to na nebo-to taka i na zemla-ta; chleba-t naš katadnevnijat daj ni go dnes, i prosti ni dolgove-te naši, kakovo-to i nije gi prošçavame na naši-te dūžnici; i ne vvedi ny v napast, no izbavi ny ot lukavyja. Amin.

Srbski.

Otče naš, koji si na nebesima, da se sveti ime tvoje, da dojde carstvo tvoje, da bude volja tvoja i na zemli kao na nebu; chleb naš potrebnij daj nam danas, i oprosti nam dugove naše, kao i my šço oprašçamo dužnicima svojim; i ne navedi nas u napast, no izbavi nas oda zla. Amin.

Hrvatsko-dalmatinski.

Otac naš, koji si na nebesih, sveti se ime tvoje, pridi kraljevstvo tvoje, budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemli; kruha našega vsakdašnjega daj nam danas, i odpusti nam duge naše, kak i mi odpuščamo dužnikom našim; i neupeljaj nas u skušuvanje, nego oslobodi nas do zla. Amen.

Česki.

Otče náš, jenž jsi na nebesich; posvět se jméno tvé; přijď královstvi tvé; buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi; chleb náš vezdejší dej nám dnes, a odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům; a neuvod' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen.

Slovaški (slovenski).

Otče naš, kteryj si na nebesach, posvat sa meno tvé, přijď královstvo tvé, buď vóla tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chleb náš vezdajšij daj nam dnes, a odpušć nam naše viny, jako i my odpuščáme našim vinikom, a neuvod' nas v pokušenje, ale zbav nas ode zlého. Amen.

Polski.

Ojczy nasz, któryś jest w niebiesiech, święć się imię twoje; przyjdz królestwo twoje; bądź wóla twoja jako w niebie tak i na ziemi; chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj; a odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom; i nie wódz nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen.

Kašebski.

Wójczy nasz, chteri jes v njebjesech; swjęce se jimję twoje; przindze krolestwo twoje; będzie wólo twoja jak w njebje, tak e na zemji; chleba naszego powszedniego naj nom dzis a wódpusce nom nasze wjine, jak e me wodpuszczome naszym winowajcom; njewódze nas na pokuszenie, ale nás zbawji wóde złego. Amen.

*) Iz „Slovenina“, ki smo ga priporočali v 8. listu.

Gornje-lužički.

Wogę nasch, kiž szy w nebesach; swęczone budź twoje meno; pschindź k nam twoje kralejstwo; twoja wola szo stań, kaž na nebu, tať tež na semi; nasch wschjedny chlieb daj nam dženjsa; a wodaj nam nasche winy, jako my wodawamy naschim winikam; a newedź nasz do spytowanja, ale wumož nasz wot tego slego. Amen.

Dolnje-lužički.

Woschz nasz, kenz szi na nebi; hufzweschone buzi twojo mě; pschizi k nam twojo kralejstwo; twoja woha sze stani ako na nebi, tať teke na semi; nasch schjedni klieb daj nam žinsza; a wodaj nam nasche wini, ako mi wodawami naschim winikam; a newöhzi nasz do spytowanja ale hmož nas wot tego slego. Amen.

Slovenski.

Oče naš, ki si v nebesih, posvečeno bode tvoje ime; pridi k nam tvoje kraljestvo, izidi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji; daj nam danes naš vsakdanji kruh, in odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo našim dolžnikom, in ne vpeljaj nas v skušnjava, temuč nas reši od vsega zlega. Amen.

Lepoznansko polje.**Spomini.**

IV.

„Mladost! po eni svoji zarji
Sreče zdihvalo bo mi, — Bog Te obvari!“

Najljubši, najprijetniši čas mi je pozna jesen. Najbolj se ujema z mojim čutjem; nekaka mirna žalost ali žalosten mir se mi vleže na dušo. Pa grém. — Najraje okoli poldne, kadar so ljudje pri južini, in je tam zunaj bolj tiho in samotno, in so solnčni žarki topleji, — tadaj grem najraje. Pa se vsedem na omekelj pod njivo ali na razbor pod skalo, kjer še javor in brst, jesen in lesnjača še nekaj rumenega perja gleštajo, in kamor ogrevajoči žarki najtopleje prigrevajo. — In tam obsedim in zamišljen zrem — in list za listom pada z drevja, — tiho, počasno plava na tla, komaj da zašumi. In veter ga drvi naprej, dokler ga kje kaka miška ne potegne za posteljco v svojo luknjico, ali ga ovca na késni, pikri paši ne sné, — ali — ne segnije za plotom. — Podoba življenja! — Strnadka iz gole hruške še poje svoj: „čiči dolj“, „čiči dolj“ — lej lej! saj trudno si tiii“; — čez ajdišče leti, se v krogu zibaje, tropa cizekov, veselo žvrgolaje, saj je Oče nebeški dal hrane dovolj; mušice in komarji se še živahni sučejo v topli sapi, menda njih zadnji ples, v travi pa, ki je še enmalo rōsna, skuša kak zakasnjjen kobilčar svoje otrpnjene noge, in „murček“, kakor pravijo pri meni domá črnemu grilu, se kaj obavten in gmajten ogreva na pragu svojega hrama.

In vse tako tiho, tako neizrekljivo mirno v ti samoti, — misli — beguni pa uidejo, pebegnejo in letijo daleč, daleč čez Dravo in Savino doli za Posavje, in duša za njim, in tam se spustijo na solnčni griček pod vinogradom proti Drniku, ali za brajdo pod vrtnom, in — spominom se odpre vesele, rajske mladosti čarobni hram.

In najprej me sreča Tvoja posvečena podoba, mila, sladka mati moja! Nisem bil vselej pri Tebi, kadar bi bil mogel, in me je želelo nježno Tvoje srce in iskalo Tvoje skrbno okó, — in menda je več žalosti jokalo nad Tvojim sinom, kot pa veselja. — In hitim rajnemu očetu naproti, ki so ob nedeljah prihajali domú in peš čez klanec poleg voza hodé, kjer sem jim vselej naproti pritekal, — in me objamejo in stisnejo k sebi in posadijo na voz, in kdo je bil srečnejši ko majhno dete

s poltretjim letom, ko je smelo tudi za vajate držati in komandirati „hi“ — in konj ga je ubogal. — Mati so naju že na pragu pričakali — — — oh spomini! spomini!! kako se me vendar osujete! — Kakor presladka mana mi padate z otroških nebes, pa se mi spremenite v pregrenke kaplje težkih, britkih solz!

Ah! kako je vendar neizrekljivo lepo in prijazno na našem griču! Tik pod hišo na vrtu je bilo préj figovega grmovja kaj, dozorele so včasi po trikrat na leto, pa mati so ga dali vsega izkopati, kjer je strašno veliko kač se po njem plazilo, in mi otroci se vé da, tudi. Namesto fig se pa zelena brajda spenja do strehe in zlato-rujavi muškat in tamno-siva kavčna svoj sočni sad nastavljata ôsam in sršenom v vabilo. V spodnjem kotu je stalo sila staro mandeljnovo drevo s svojim krasnim cvetjem in redkim sadjem, okoli in okoli pa tiste zlorudeče in dišeče gartrože in cvibaste vijolice, ki so še na pozno jesen do snega cvetele pa še ravno tako dišale kakor v marcu ali aprilu. Pod gričem pa, kake pol ure od doma, se vije tiho in mirno, ponosno in počasno skoz široko, plodno ravnino stara mati Sava kakor sreberni široki pas. — Kako sem ploskal veselja o zimskih nedeljskih jutrih, kadar smo se v cerkev napravljali in gledal skoz okno dolge, dolge rajde mrgolečih lučic, ko so si Krčopoljci svetili k svitancam do Leskovca. In jesenske noči!! Kako glasne in žive včasi — in zopet tako tihe in mirne. Spodej jih je kožuhalo kakih štirideset ali še več, prepevaje svoje domače, narodne, ali si pripovedaje stare istorije, škať vina je dremovca branil. V préši so se pa moški sukali, tlačili na podu ali vlagali v prešo, in vlivali sladek mošt po žlebah v sode v kleti. Včasi, kadar je bila svitla noč in se je delo vse vkup nagnetilo, so ženske tudi ajdo ponoči žele; — oh, doli pridi v tiste kraje, al hočeš zvediti in občutiti slovenske pesmi, premili, nepopisljivi glas. — Ob sabotnih in nedeljskih večerih pa, — ah kako tiho in mirno je vse. Ni glasa v celi okrajni, samo čurkov*) nebrojni kor natezuje v tisočih in stotisočih glasih svoje melanholične viže in od daleč zašumijo včasi, kakor plahi duhovi, počasni valovi Save, in na njih se zibljejo migljaje blede mesečni žarki. — Oj duša! kake sanje si mi ti sanjala tedaj v takih sladkih, samotnih, zamišljenih nočéh! Kam ste mi prišle sanje? Razbite šibre strmí pred seboj žalostno okó! — Razbila sta jih hruš življenja in njegov vihár ob skali strastí! —

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.*Deželni zbor kranjski.*

V zboru 24. svečana je bilo najvažniše to, da je dr. Tomanov predlog zavolj prevelicij kranjski

*) Čurk pravijo pri meni domá vengerlno. Naj opomnim tu, kako je morala še ta prenježna, ljuba živalica pomagati pačiti naše slovenske krajne imena v nemških ustah. Blizo Sevence je dolina ali soseska, ki se ji pravi „Čurkov dol“. To so Nemci prekrstili v „Schurkenthal“, in nek znan nemšk povestnik si je dal to nemško spako posloveniti v „hudi dol“. Kaj bi uboga živalica rekla, ako bi vedila, kako njeno borno ime mora pomoči črniti tiste, ki ji obdelajo njeno ljubo panjovje. — Na Koroškem sem čurka le na enem samem kraji našel — na Suhi za Dravo. Da pa je ravno v junski dolini tudi vinogradov, se vendar nikjer ne čuje. Obiskal sem Suškega prijatla. Bil je jesensk večer. Sprehajamo se po hiši, kar prijatelj stopi k oknu, ga odpre in mi reče: „Dobro poslušaj, pa boš čul, kar na Koroškem nikjer čul ne boš.“ In nategnem uho, in od daleč iz grmovnate gmajne, kjer je kdaj vinograd bil, so se čuli glasovi kakih troje ali čvetero čurkov, pa tako neizrekljivo otožno, tako bolešno tenko-trepeči, tako premilo jokajoči, tožujoči, kakor da bi drobna živalica tudi občutila tisto bolezen, tisti prebritki bol, ki je tisti trenutek prešinil kakor žereč nož moje srce in mi gnal krvavo solzo v kalno oko, ki je mutno strmelo v tiho noč: „hrepnenje po domovini!“
Pis.